

legio; non tam ea gaudere alii privilegiis miserabilium, quibus locum facit paupertas, & inopia; videlicet eo privilegio, quod indulget miserabilibus personis in Regno Neapolitano, *practicā confitutū lege presenti*, & *tit. 19.* nempe, quod Advocatus pauperum pro defensione causarum ad eas attrimentum nihil recipiat, sed gratias advocationem exerceat; quo sensu loquuntur Ifernia, Afflictus, & Caravita à nobis relati, & alios in eundem sensum interpretatur Vincentius de Franchis d. *decis. 100.* num. 20.

550 Amplia sexto, ut non solum vidua casta, & honeste viventes gaudent priuilegio, sed etiam viventes turpiter, inhoneste, & luxuriose. Ita sententia Petra ad Capucinum dec. 160, *in additione littera B.* verb. *in confitutū statuimus*. Pachalis de viribus patrie poteſtatis, par. 2. cap. 2. num. 99. Novarius in *praxi electionis fori*, *sect. 1. q. 7. n. 5.* Probat hanc sententiam, quoniam meretrix gaudet etiam priuilegio electionis fori contento in *prædicta l. unicā*. Ergo & vidua luxurians gaudebit eodem; tamen enim illi videatur denegandum tanquam vidua; concedendum tamen erit tanquam meretrice saltem.

551 Verum hoc fundamentum displacebit; fieri enim poterit, ut vidua inhoneste vivat, luxuriosamque vitam agat, & tamen non sit meretrice; inter inhonestem enim, & meretrice, multum intercedit. *l. si uxori*, *in principio*, ff. *ad l. Jul. de adulteriū*, & notavit Carrocius dec. 124. numero 3. Trivianus optime declarans *decis. 33.* num. 1. lib. 2. quippe cum ea, quae est in concubinatu alterius, quam patrōni, non sit honesta persona, *l. probatur*, *41. s. si qua*, ff. *de ritu nupt.* item que amoris causa sui copiam amanti facit, à nemine censebitur honesta; ut notant Doctores ex texu ibi, *in l. si filiam*, *10. C. de inoffic. testam.* cum tamen neutra posuit dici meretrice. Meretrice enim est, quae vulgo, passim, & sine delectu suo corpore questum facit, vel sine quaestu se proficit, *l. palam*, *43. ff. de rit. nuptiar.* notarunt Joannes Faber in *§. foror*, *ex n. 4. insit. de inoffic. testamento*. Joannes Lopus in *ruber. de donat. inter*, *§. 40.* num. 1. & *in l. 92. Tauri*, *ex n. 7.* Covarruvias de *sponsa*, lib. 2. part. cap. 8. §. 11. w. 4. Antonius Gomez in *l. 62. Tauri*, numero 3. Plaza in *epitome delictorum*, cap. 34. ex num. 7. Menochius de *arbitrar.* lib. 2. *caſu 291.* numer. 6. & *caſu 328. n. 4.* Mattienzus in *l. 10. tit. 3. libr. 5.* *recopilat. gloss. 4. num. 2.* Farinacius in *praxi criminis* *g. 98.* *num. 86. tom. 3.* & *4. 136. ex n. 76. tom. 4.* Machardus de *probationib.* *tom. 2. 2. conclus. 1067.* recte *precipiunt*, Cardin. Tuscanus litter. *M. concil. 111.* Joseph. Ludovicus commun. *opinion. tit. de testamento, conclus. 8.* Surdus de *alimenitis*, *tit. 7. quest. 4. n. 2.* cum seqq. Franchis *decis. 68.* *ex numer. 2.* Carrocius *d. decis. 33.* *libr. 2.* Gizzarellus *decis. 56. num. 7.* Ex quibus plane colligeretur, vidua luxuriose viventem, que tamen non venerit in profundum marorum facta meretrice, non gaudeat predicto priuilegio electionis fori; quia neque ut vidua gauderet, que luxuriando illud amiseret, neque ut meretrice, cum nondum sit meretrice. Quam consequentem tametsi liberenter admittat Capiblanus in *pragmat. 8. part. 1. numer. 310.* & *311. de Baronibus*: est tamen contra intentum eorum cum quibus ille sentit, quos jam referemus, & adversari naturali ratione.

552 Fundamentum igitur solidius predictæ ampliationis est, quoniam vidua concessum est hoc priuilegium in *d. l. unic.* sub nomine *viduarum*, aut quia vidua sunt; aut quia miserabilis personæ; at non definit esse vidua, neque miserabilis, que inhoneste vivit, aut luxuriantur; quippe cum non minus sit desituta viri auxilio, neque minori miseratione digna, quod turpe, & inhonestem vitam elegit. Ergo non minus gaudebit eo priuilegio: nec dicatur etiam si non sit minus miserabilis; indignam tamen se reddidisse legum indulgentia turpiter vivendo. Quoniam meretrice turpior est, quam inhonesta, & luxuriosa, & tamen non est indigna predictæ legis priuilegio; ino co gaudere vetius est, ut existimat multi, & maximis nominis Doctores, quos inferius referemus num. 574.

553 Contrariam tamen sententiam huius ampliationi, quinimum solum viduam inhonestem gaudere priuilegio electionis fori; ab eoque excludendam esse inhonestem, & luxuriosam vitam ducentem, amplexi sunt Ifernia in *d. conf. statuimus*, vers. item *vidua in fin.* Regens Tapia ibi, *n. 19. de offic. Magistrar. iusticiar.* Elymus in *d. cap. significantibus*, *38. n. 8. de offic. & potestat. judic. delegat.* Lucas de Penna in *l. quoties*, *4. n. 3. C. de privileg. scholiar. lib. 12.*

Afflictus in *confitutū. lege presenti*, num. 5. *de dand. advo. cat. papill.* & *miserab. person.* Joannes Antonius de Nigris in *c. o. de violentiis* *50. num. 11.* & *num. 13. circa finem*, Gregorius Lopez in *l. 5. tit. 3. part. 3. gloss. 2.* Rebuffus in *de sentent. provisional. art. 3. diſt. gloss. ultima, versical.* item *vidua*, Caballinus *milleloqu. 697.* Covarruvias in *practicā. cap. 7. num. 1.* Menochius de *arbitrar.* *d. caſu 66.* num. 10. Caravita rit. *19. num. 7.* Didacus Perez in *lib. 1. tit. 1. libr. 3. ordinament. verb. pobres. vers. quod intelligentiam, colum. in 768.* Azevedus in *l. 9. num. 11. tit. 3. lib. 4. recopil.* Castillo *quotidian. controv. libr. 3. cap. 25. num. 15.* Follerius in *practicā. crimin. 1. par. 2. part. rubr. audientur excusatores*, num. 82. qui ait, id ita se saepe obtinuisse, Franchis *dec. 233. num. 5.* Trentacinquius *libr. 2. variar.* resolut. tit. *de citationibus, resolut. 2. num. 16. vers. hec conclusio, paro post medium*, Capiblanus in *pragmat. 8. 1. part. num. 310.* & *311. de Baronibus*, Marcellus Cala de modo articuland. *s. 1. gloss. 1. num. 79.* Scaccia de *appellation. quest. 7. num. 13.* Probat isti suam sententiam, quoniam privilegia concessa viduis, intelliguntur concessa solum viduis honeste viventibus, & luxuriose viventibus denegantur, *leg. his foliis*, *s. fin. C. de revocan. donation. 1. que adulterium*, *29. Cod. ad leg. Jul. de adulteriū. Autb. quib. mod. nat. effic. sui.* *S. si vero effusa.*

Sed non est recedendum à predicta ampliatione sexta, tamen proposita, que tametsi sit minus communis, est magis vera. Et non obstat fundamentum contraria sententia: nam respondendum est, viduam luxuriose viventem incurtere poenas omnes, quas incurruunt viduae secundo nubentes, que multe sunt, quas recentet Joannes de Garronibus in *reperit. rubr. C. de secund. nupt. ex n. 8.* ubi congerit 76. poenias, Menochius de *arbitrar.* *libr. 2. caſu 288. num. 16.* Sanchez de *matrimonio*, libri. 7. *disput. 87.* & *seqq. usque ad 91.* eaque omnia privilegia amittere, majori cum ratione, quam amittant illæ honestæ, qua viduatem absicerunt, ad secundas nuptias convolantes, item que conceduntur viduis velut honestis, & iis vulnus fidei leges credant, & se committant, quod probant leges in contrarium adductæ, videlicet, *leg. his foliis*, *s. fin. C. de revocan. donation.* que argumentum desumit à muliere secundo nupta ad inhonestem. Item *d. l. que adulterium*, non puniri adulterium in muliere vili, quasi lex adulteriorum vilius nihil faciat; textus vero in *d. 8. si vero effusa*, coitui concubinario denegat, quod denegatur legitimino, conferunt notata à Capycio *decis. 44.* & à Petra *ad eum locum.* Sed non propterea interfur, viduis inhonestis esse deneganda privilegia, que viduis, vel quatenus viduis, vel quatenus miserabilibus conceduntur, quod plane significat Fulgoſius in *l. cum quadam puella*, *19. in principio*, *n. 4. ff. de jurisd. omn. jud.* jure reprehendens ibidem Angelum credentem, viduam luxuriose viventem amittere forum, & domicilium viri.

Quod si quis urgeat, mulier vidua inhonesta amittit *554* juris privilegia, que amittit honesta secundo nubens; sed honesta secundo nubens amittit priuilegium *d. l. unic.* quo nupta non gaudet. Ergo illud etiam amittit vidua inhonesta. Respondendum est, viduam secundo nubentem, ideo amittere priuilegium *d. l. unic.* quia per secundas nuptias definit esse vidua, ac proinde non potest gaudeare priuilegio viduarum: non vero ex eo, quia per secundas nuptias, quasi per eas, que jure civili attento male audiunt, vel odio habentur, & omni priuilegio nudantur, predictum electionis fori priuilegium amittatur. Cujas rei illud est evidens argumentum, quod si mulier, quæ secundas nuptias contraxit, amittit secundum virum, etiam post ipsas secundas nuptias recuperat facta iterum vidua priuilegium hoc electionis fori; cum tamen alia, que illi ob secundas nuptias ablata sunt, non recuperet. At in vidua luxuriose vivente longe aliter res haberet; nam neque ob inhonestem vitam vidua esse definit, neque ob inhonestem priuilegio redditur indigna, cum codem gaudeat meretrice, que indigne est.

Amplius septimo, ut vidua habeat fori electionem, *555* etiam in *actione dotis*, & possit eam repeter apud supremam tribunalia omisis ordinarii inferioribus. Id probatur, quoniam hic nihil occurrit speciale, & juxta hanc ampliationem decisum est in *Sac. Cons. die 27. Maii 1627.* ad relationem Magnæ Curiae Vicariæ in causa restitutio nis dotis Constantia Carrara vidua cum illis de Fratatio, non esse locum petitæ remissioni ad locum habitationis viri, sed causa remanere debere in predicta magna Cutia, non obstante predicta petitæ remissioni,

Actua-

Auctario Seraphino. Similem decisionem Sacr. Confil. refert Alphanus ad *proxim. Magn. C. V. causarum ciuitatum Tartaglie*, in additione ad *c. 2.*

557 Verum contrariam sententiam, quinimum viduam quoad dots exactionem amittere priuilegium electionis fori, amplectitur solita sua audacia, & animositate solus feret Molsefius ad *confuetud. Neapolitan.* p. 2. titul. de bonis, q. 12. n. 18. quem sequutus est Novarius in *ditta supradicta*, section. 1. q. 7. n. 1. & *sect. 2. q. 43. num. 11.* Probant ex texu in *l. exigere domet*, *63. ff. de judicis*, ubi expresse statutur, uxorem exigere debere domet in domicilio mariti, ob id videlicet, quia etiam vitro mortuo vidua manet de domicilio mariti, juxta textum in *leg. filii*, *s. vidua*, *ff. de municip. cum concordantibus*, & tradita à Jafone in *leg. si arrogator*, num. 58. *ff. de adoptionib.*

558 Sed non est recedendum à predicta septima ampliatione, & non obstar fundatum contraria sententia: quoniam responderetur primo, predictam antiquam leg. exigere domet, non potuisse tollere priuilegium viduarum, postea, & noviter indultum ab Imperatore Constantino in *d. l. unicā*, *C. quando Imperator.* Secundo, in *d. l. exigere domet*, non statui, viduam debere exigere domet prædicta in domicilio mariti, quia denegentur illi privilegia fori illi quoad alia loca competencia; sed solum, ut negetur, domet exigi posse in domicilio ipsius uxoris domet constitutis, cum est diversum à domicilio viri, eo quod contractus dots racite contineat definitiōnem solutionis dots, non quidem in domicilio uxoris, ubi constitutus, sed in domicilio viri, de quo per matrimonium mulier efficitur amissio proprio. Quemadmodum igitur predictum priuilegium non tollit, quin vidua habeat etiam forum ordinarium, in quo possit convenire adversarios suos, neque forum ordinarium sit incompatible cum dicto priuilegio, alloqui si unum solum forum haberet vidua, electionem facere non posset, quia non est nisi inter multa; ita, quod forum ordinarium ex actionis dots sit domicilium viri, ut statutus in *ditta l. exigere domet*, non tollit, quin vidua, etiam quoad dots exactionem, gaudeat priuilegio electionis fori; atque ita Molsefii, & Novarii argumentum nihil probat.

559 Predicitam tamen regulam de priuilegio viduarum limitabis, ut locum non habeat in vidua, quæ virtutem interfecit: nam illa non gaudebit priuilegio electionis fori viduis concessio, quasi se indignam reddidet eo beneficio, quæ per medium gravissimi facinoris ad viduatum pervenerit, & data opera tam scleratur ad id priuilegium sibi viam aperuerit. Quam limitationem tradit Covarruvias in *practicā. dicto cap. 6. numero 2. versic. sed si quis*, *in fine*, Azevedus in *l. 9. num. 10. in fine. tit. 3. libr. 4. recopilar.* Menochius de *arbitrar.* dicto *caſu 66. num. 10. in fine*, Regens Tapia in *ditta constitut. statuimus*, num. 19. *in fine. de offic. Magistr. iusticiar.* Pachalis de *patr. potest. par. 2. cap. 2. num. 99.* Capiblanus in *pragmat. 8. 1. par. num. 111. de Baronibus*; Scaccia de *appellat. 9. 7. num. 131.* Novarius in *d. prax. sect. 1. d. q. 7. n. 13.* Regulari enim est, beneficium juris seu priuilegii indultum ob aliquam causam, non juvare illum, neque illi prodeſſe, qui can causam, etiam licite, nedum sic illicito medio, affectaverit, *l. sed si quis data opera, ff. ex quib. caus. major. 1.2. §. ultim. ff. si quis cantionibus, penitent. C. quomodo. C. quando. Jud. l. universi. C. de legation. lib. 10. S. item tria, insit. de execusat. tutor.* & ibi *Glossa. Romanus singular. 597.* Felymus in *cap. licet ratione, ultimo, num. 25. de foro compet. versio. secundo addit. modern.* & in *cap. ultim. num. 2. in fin. & num. 3. & 4. de testib. & additio ad eum locum.* Hippol. de Matil. in *reperit. rubr. de fideiſuſorib.* ex num. 175. & in *l. 1. S. cum quis latrones.* num. 6. & *seqq. ff. de questionibus.* Surdus *concl. 42. ex num. 23. libr. 1.* Tiraquel de *retract. lignag.* §. 35. *gloss. 4. ex num. 27. Covarruv. lib. 2. variar. cap. 16. num. 9. versic. secundo illud.* Barbosa in *l. 2. §. legatis.* num. 66. *ff. de judicis.* & dicimus infra, n. 63. 8.

560 Tertio, in predicta *l. unicā*, a Constantino enumerantur debiles, & diurno morbo farigari, quibus competit predictum priuilegium electionis fori, ut observant ibidem Doctores, Rebuffus ad *ll. Gallicas, tit. de sentent. provisional. art. 3. gloss. ultim. vers. ultimo miserabilis.* Menoch. de *arbitrar.* *d. caſu 66. n. 13.* Rolandus *cons. 76. n. 44. vol. 1. Affectus* *decis. 257. num. 1.* Azo in *summa. C. quando Imperator.* num. 6. Ifernia in *d. conf. statuimus*, vers. item qui sint miserabilis, Tapia, ibi, n. 17. Trentacinquius *libr. 2. variar. cap. 16. num. 9. versic. secundo illud.* Barbosa in *l. 2. §. legatis.* num. 63. & 64. *ff. solut. matrim.*

De jure Regni Castellæ, & ejus praxi, pauper diciatur ad effectum gaudient fori electionem, priuilegio, qui non habet in bonis tria millia maravedinorum aereorum, ita notat Covarruv. in *practicā. d. c. 6. n. 3.* & in *tract. de veter. numismat. collation. c. 6. n. 5. vers. la novena illacion.* Azevedus in *d. l. 9. n. 14. tit. 3. lib. 4. recopilar.* Est autem maravedinus aereus minutissima illius regni moneta, & ceterarum mensura, valoris triginta quarta partis regii argentei; ut idem Covarruvias adnotavit in *d. tract. de collatione veterum numismatum.* cap. 1. num. 1. Petrus a Plaza in *epitome delictorum.* c. 2. n. 14. & 15.

Quinto, censetur miserabilis persona orphanus, ut *565* gaudeat

gaudeat praedicto privilegio, ut omnes citati superius animadvertisunt, quos iterum referre est supervacuum, & Novarius d. sect. 1. q. 5. n. 5. Orphanus autem dicitur, minor quatuordecim annis, seu pupillus utroque parente orbatus, sic explicat vocem Lexicon grecam Simonis Grinei, & sentit Cynus in l. orphaneophos, n. 6. C. de Episcop. & cleric. Alberic. in l. unica. n. 2. C. quand. Imperat. & Paul. in rubr. ed. tit. consonat Jo: de Platea in l. universi, n. 2. C. de fund. rei privat. lib. 11. Gratianus, tom. 1. discept. forens. cap. 182. n. 1.

566 Et quidem si de proprietate vocis agatur, res est certa orphanum non esse, nisi sit pupillus; verum usus, & praxis Regni Castellæ, maxima cum ratione, ad id privilegum admisit minorem viginti quinque annorum parentibus orbū, quoniam iste ob minorem aetatem suis rebus interesse nequit, & quod orbū sit, defititus est parentum auxilio. Notar. Gregor. Lopez in d. 1. 5. titul. 3. par. 3. gloss. 4. & in l. 1. tit. 18. eadem p. 3. gloss. 1. Covarruv. in præt. dicto cap. 6. num. 2. Belluga in specul. rubr. 23. vers. sed pone. n. 1. vers. de aliquibus dubitatur, Escobar de ratiocinis. c. 7. n. 6. Castill. lib. 3. quotid. d. cap. 2. n. 17. circa fin. Villadiego in polit. cap. 1. n. 87. Novat. ubi supra. Nisi quod in Regno Neapolitano minor dicitur qui ad decimum octavum annum non pervenit, quo finitur minor aetas, & qui eum excessit, est major. ex confitut. minorum iura, & resfir. minor. quæ processit ex jure Longobardo, quo attento, tam in masculo, quam in feminina, minor aetas finitur anno decimo octavo, juxta l. 1. de prohib. alienat. minor. qui in legibus Longobardis est, tit. 29. lib. 2. & notat Andreas de Barulo in leges Longobard. tit. 4. & Glossa in o. 1. verb. à decimo octavo anno, de pace tenenda inter subditos, tractat Franchis dec. 632. num. 3. & dec. 650. ex num. 2.

567 Didacus Perez in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordinament. verb. pobres, colum. 779. vers. item est notandum, existimat orphanum non dici vulgariter, nisi quis sit orbū utroque parente; & sic non comprehendit in legato orphanis velito, qui non est utroque parente orbū. Verum ejus sententia rigor plena vera non est, immo orphanus propriissime dicitur minor patre orbū, etiam si matrem habeat, quoniam patris ope defititus est, quæ est principia: nam infirmum est feminæ auxilium, maxime videtur, atque ita explicat vocem orphanus, Calvinus in lexico, & tere omnes ali.

568 Neque vero solum orphanus dici potest qui patre orbū est, matrem habens; verum etiam, qui patrem haberet, & orbatus est matre, quod probat singularis textus in c. admonere, 33. q. 1. & plane docet Paul. Castræ. in rubr. num. 1. Cod. quando Imperator, nisi mendosa est lectura, & appositum est verbum, marrem, pro patrem, quod suspicor: hunc autem matre orbatum existimat, ut orphanum, gaudeat privilegio d. 1. unica, nisi quod credere, in hoc versari Iudicis arbitrium: nam si pater fui compos, & prudenter se gerens erga familiam, remque suam familiarem, filios patrio amore prosequeretur, eoque ex animo protegeret, non crederem indulgendum esse illis hoc privilegium electionis fori: nam qui talen haber patrem, fomentum matris non desiderabit, neque ejus opera indigebit; verum si pater sibi, ac rebus suis male confulens, struthionum similes filios oblitus, duratur ad eos, quasi non sint sui. Job 39. num. 16. si disparet eorum bona materna, aut arriperet, & usurpareret, eisque non propiscens eos deferetur, aut odio habetur, non video cur orphanus denegandum esset hoc privilegium; cum patrem habere non sit censendum qui patrem habet inutilem, ut dicebamus supra de inutili merito, num. 540. & eleganter multis in eam rem adductis probat Perez de Lara de anniversariis, & cappellaniis, lib. 1. cap. 21. ex n. 31. & ibi n. 33. & inde, quæ cafu in eos recte cadit orphanorum nomen juxta textum in d. cap. admonere, in quo agitur de patre, qui post occisionem uxorem gerebat se ut filiorum praedo, tametsi cum sub patris potestate sunt, non possint dici pupilli.

569 Sexto, censetur miserabilis persona, & gaudente hoc privilegio, captivus & carceratus, Rebuffus d. gloss. ultima, vers. duodecimo, Menochius d. casu 66. num. 17. Novarius d. sect. 1. q. 14. & 26. & alii.

570 Septimo inter miserabiles connumeratur peregrinus, & advena, & gaudente praedicto privilegio, Burrius in d. c. significantibus, 38. num. 22. de offic. & potestat. judic. deleg. Rebuffus in d. gloss. ultima, vers. tertio peregrini. Menochius dict. casu 66. num. 15. Thesaurus dict.

decis. 177. num. 1. Tapia in dicit. confit. statuimus, numer. 17. Novarius d. sect. 1. quest. 22.

Octavo, sunt miserabiles personæ, mercatores, qui in itinere pro gabellis gravantur, ita ut possint gaudente hoc privilegio electionis fori. Buttius, Thesaurus, & Tapia, ubi supra, Rebuffus vers. quinto mercatoribus, Menochius d. casu 66. numer. 18. Trentacinqui variarum, lib. 2. de citationibus, d. resolut. 2. num. 33. Novarius d. sect. 1. q. 13. cum & hi advena fin.

Nono, annumerantur agricultores inter miserabiles personas, quæ gaudente hoc privilegio, à Mariano Socino in cap. cum sit generale, n. 25. in fine de foro competenti, post Innocentium in d. cap. significantibus, 38. numer. 1. quos sequitur Menochius dicto casu 66. n. 22.

Decimo, enumerantur inter miserabiles quoad hoc parentum auxilio. Notar. Gregor. Lopez in d. 1. 5. titul. 3. par. 3. gloss. 4. & in l. 1. tit. 18. eadem p. 3. gloss. 1. Covarruv. in præt. dicto cap. 6. num. 2. Belluga in specul. rubr. 23. vers. sed pone. n. 1. vers. de aliquibus dubitatur, Escobar de ratiocinis. c. 7. n. 6. Castill. lib. 3. quotid. d. cap. 2. n. 17. circa fin. Villadiego in polit. cap. 1. n. 87. Novat. ubi supra.

Nisi quod in Regno Neapolitano minor dicitur qui ad decimum octavum annum non pervenit, quo finitur minor aetas, & qui eum excessit, est major. ex confitut. minorum iura, & resfir. minor. quæ processit ex jure Longobardo, quo attento, tam in masculo, quam in feminina, minor aetas finitur anno decimo octavo, juxta l. 1. de prohib. alienat. minor. qui in legibus Longobardis est, tit. 29. lib. 2. & notat Andreas de Barulo in leges Longobard. tit. 4. & Glossa in o. 1. verb. à decimo octavo anno, de pace tenenda inter subditos, tractat Franchis dec. 632. num. 3. & dec. 650. ex num. 2.

571 Didacus Perez in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordinament. verb. pobres, colum. 779. vers. item est notandum, existimat orphanum non dici vulgariter, nisi quis sit orbū utroque parente; & sic non comprehendit in legato orphanis velito, qui non est utroque parente orbū. Verum ejus sententia rigor plena vera non est, immo orphanus propriissime dicitur minor patre orbū, etiam si matrem habeat, quoniam patris ope defititus est, quæ est principia: nam infirmum est feminæ auxilium, maxime videtur, atque ita explicat vocem orphanus, Calvinus in lexico, & tere omnes ali.

572 Hoc autem privilegium miserabilium personarum infringit duobus modis jus commune, videlicet. Primo, duas fallentes unius regulæ, quæ juxta jus commune locum habent; secundo, unam alteram regulam. Ac per consequens non est simplex privilegium, sed duplex. In primis prima regula est, neminem posse trahi ad judicium extra domicilium, sed vocari debere ad judicium coram sui domicilio Judice. Hæc regula pertinet ad reos eorumque beneficium; continetur autem in cap. 1. seu §. primo, in Authent. ut differentes Judices, collat. 6. tit. 15. Quæ tamen regula juris ordinarii habet ex eodem ordinario jure duas exceptiones, seu fallentias. Prima est, nisi Judex ordinarius sit negligens. §. super hoc, seu cap. 7. in Authent. de questore, collat. 6. tit. 9. cui consonat de jure Pontificis ex Concilio Tridentino, session. 24. decreto de reformatione. cap. 20. Secunda exceptio, seu fallentia, nisi impetraret imperiale rescriptum ad extraordinarium Judicem, l. si quando, 2. C. de dilationibus, l. in criminali, 5. C. de iurisdictione omn. judic. Ita tamen fallentia, seu exceptiones, non habent locum in miserabilibus personis, quæ invite, neque cum ordinariis est negligens, neque vigore rescripti imperialis, trahi possunt extra domicilium, seu extra Provinciam ad extraordinarium Judicem; quod privilegium reducit eas, cum conveniuntur tanquam rex, ad regulam predictam juris communis. Ita probat textus in d. l. unica in 1. part. Cod. quando Imperator, notat ibi Cynus ante num. 1. Bartolus num. 2. Baldus num. 2. Salycetus num. 1. Paulus n. 1. & 2. Fulgosius num. 1. Afflictis in d. constitut. statuimus, num. 14. Follerius in practic. crim. 1. part. 2. part. rubric. audiantur excusatores. num. 93. Trentacinqui libr. 2. variarum, tit. de citationibus, resolut. 2. num. 1. & 2. Castillo libr. 3. quotidian. controv. cap. 25. ex num. 3.

Amplia

573 Amplia primo, ut per rescriptum Imperiale non censetur derogatum huic privilegio, etiam si insit rescripto clausula, non obstante quacunque lege contraria disponente, ita notat Bald. Salycet. Paul. Foller. Trentacinqui ubi supra, & Afflictis num. 15.

574 Amplia secundo, ut non censetur derogatum huic privilegio per rescriptum, etiam si contineat clausulam, non obstante quocunque privilegio, de quo oporteat speciale facere mentionem, aut clausulam, non obstantibus privilegiis quibuscumque, etiam si essent talia, de quibus facienda est mentio de verbo ad verbum, nisi facta fuerit expressa mentio pupillorum, viduarum, vel aliarum miserabilium personarum. Ita notat Cynus in l. uic. n. 3. Albericus num. 2. Angelus, n. 4. Fulgosius d. casu 66. n. 2. & 3. Felynus in cap. accedentes. 11. n. 4. de prescription. Alexand. conf. 12. n. 16. lib. 4. Decius conf. 165. n. 5. Barbola in l. 1. art. 4. n. 72. ff. de iudicis, Menochius d. casu 66. n. 32. & de presumptionibus libr. 6. presumpt. 40. n. 6. 13. 22. & 25. Rebuffus commentator. in l. reg. tractat. seu tit. de sent. provisional. art. 3. d. gloss. ultim. vers. decimo quinto, Afflictis in d. confit. statuimus, num. 15. qui testatur ita vidisse se sapienti judicatum, & observatum, Foller. ibidem, numer. 20. Tapia num. 30. idem Foller. ubi supra, Trentacinqui d. resolut. 2. numer. 1. & 2. & 3. Paschalis de parr. potestat. part. 2. cap. 2. n. 166. 1. 2. & 3. Paschalis de virib. patr. potestat. par. 2. cap. 2. num. 99. Capiblanus in pragmat. 8. par. 1. num. 311. de Baronibus, Novarius d. sect. 1. q. 7. n. 5. Gallupus in præxi, part. 2. cap. 6. num. 58. additio ad decisionem Thesauri 177. ad num. 13. tametsi videatur illud limitata ad Regnum Neapolitanum, quasi solum in Regno Neapolitano mercerices essent miserabiles.

575 Duodecimo, miserabiles etiam censentur, quoad hoc privilegium, expoisti, liberti ecclesie, publici parentes, nuper ad fidem conversi, & si qui sunt alii, in quibus eadem inveniuntur miseracionis ratio, quæ in superiori enumeratis; ut hos, & alios enumerat Innocentius in d. cap. significantibus, 38. n. 1. Joannes Andreas n. 4. Butrius num. 22. Zabarella num. 2. 3. & 5. Panormitanus num. 6. Ipnola num. 19. de offic. delegat. Rebuffus in d. gloss. ultima, Tapia in d. confitut. statuimus, num. 17. Castillo d. cap. 25. num. 19. Erasmus Cochier de iurisdictione, tomo 1. part. 4. q. 108. Marcus Antonius de Amatis dec. 99. Marta de iurisdictione, 2. part. cap. 21.

Hoc autem privilegium miserabilium personarum infringit duobus modis jus commune, videlicet. Primo, quoniam clausula generalis derogatoria non revocat privilegia clausula in corpore juris, ut multis relatis diximus supra, quæst. 5. num. 300. quibus addo Felynus in cap. nonnulli, 28. num. 26. de rescriptis, Raudens de analogia, cap. 33. num. 83. Anton. Gabiel. lib. 6. communum, tit. de regul. jur. conclus. 9. ex n. 5. Martam de clausulis, clausula non obstantibus, 77. num. 2. & 19. & multos relativos a Barbosa in remissionibus Doctorum, clausula 43. 44. & 45. Navarium in præxi electionis fori, sect. 2. q. 1. num. 2. Quo sit, ut cum hoc privilegium in corpore juris clausum sit per predictam generalem clausulam derogatoriæ, illi non censetur derogatum.

576 Secundo, quoniam per clausulam derogatoriæ generali non censetur derogatum privilegio concessio causa miserationis, nisi de ipsi personis, quibus concessum est, fiat expressa mentio. Quod procedit ex regula textus in l. item apud labonem, 15. §. ait prætor, el 2. ff. de iurisdict. ea enim, que nobiliter sunt, nisi specialiter notentur, videntur quasi neglegta, cui consonat cap. quatinus, 4. de prebend. in 6. Ita sentitur Cynus in d. l. unica. n. 3. Fulgosius num. 1. & 2. C. quando Imperator, Jo: Andreas in d. cap. significantibus, 38. num. 5. de offic. delegat. Romanus in leg. si vero, 64. §. de viro, num. 45. ff. solut. matrimon. & cons. 269. num. 3. Paul. Castræ. conf. 278. num. 1. & seqq. 1. par. Alexand. conf. 122. num. 16. lib. 4. Decius conf. 165. num. 5. Felynus in d. c. nonnulli, 28. num. 19. de rescript. Tiraquellus in l. si unquam, in præfatione, num. 124. C. de revoc. donat. Franchis dict. 192. num. 6. Gratianus discept. forens. tom. 1. cap. 182. ex n. 10. Raudens de analogia dict. cap. 33. num. 84. At privilegium d. l. unica. causa miserationis, & pietatis concessum est, ut ex ipsa lege constat; non ergo derogatur, nisi expressa mentio fiat miserabilium personarum.

577 Amplia tertio, ut etiam si in privilegio aliquo referente se aliud sit clausula, prout melius, & plenus tenebat, & possidebat antiquis Dominis, qui antiquis Dominis possideret sub privilegio continentे expressa derogationem d. l. unica; nihilominus per novum privilegium non censetur derogatum predicta l. unica, nisi in novo privilegio ei derogeretur expressè. Ita refert dictum in Collaterali Neapolitano confilio Follerius in practic. crimin. 1. par. 2. par. verb. audiantur excusatores, num. 114. in fine, quam decisionem sequitum est Sacrum Regium Consilium, ut testatur Franchis dict. 192. num. 19. & dec. 517.

Castillo dict. 39. n. 3. lib. 1. & Thesaurus dict. 177. num. 12. Tapia in dict. confit. statuimus, num. 31. Novarius in dicta præxi, sect. 2. q. 1. num. 13. & expressius 9. 47. num. 5. & ad pragm. Regn. Neapolit. collectan. 223. n. 13. quidquid contrarium sine fundamento afferat Capiblanus in pragmat. 8. par. 1. num. 300. de Baronibus, cuius locus est plane corruptus, cum allegat pro se Vincentum de Franchis, qui predicit sententiam contra opinionem Capiblanchi, amplectitur, & rationibus confirmat. Ratio ampliationis est, quoniam quamvis regulariter relatum sit in referente, l. ase toro, cum vulgat. ff. de hered. infir. etiam cum omnibus suis qualitatibus, ut considerat Franchis dicta dec. 192. n. 9. illa tamen verba privilegii se referentis ad aliud, sunt interpretanda ex Follerio d. n. 114. & traditis a Lanario conf. 66. ex n. 4. ut cadant super expressis tantum in privilegio noviter concessis; videlicet, ut significant, contenta expresa in privilegio novo, concessa esse, prout melius, & plenus tenebat olim antiquis privilegiis; non vero, ut ex illis verbis fiat extensio ad alia contenta in antiquo privilegio, & non expressa in novo. Quæ confirmantur ex traditis ab defendente Vincentio de Franchis dict. 125. ex num. 1. & dict. 275. ex num. 7. & dict. 505. num. 22. & Afflictis dec. 361. num. 43. Regente Tapia in pragmat. 1. num. 39. ubi quis de delictis debeat conveniri, lib. 3. juris Neapol. Rubr. 6. Vivio dict. 208. ex num. 1. eodem Tapia in dec. Sacr. Conf. 11. ex num. 8. & Jo: Thoma Minadou in repet. confit. in aliquibus, sub tit. textus constitutionis, num. 39. qui dicunt sepe judicatum in Sacro Consilio, privilegia quæ conceduntur alii magno Principi cum casibus reservatis, non transire in generali alienatione cum assensu facta, in personas inferioris nostre, quibus talia Rex non suffit concessurus; idque multis juris locis in eam rem adductis comprobant, quibus acquiesco, etiam si eorum sententia conetur dubitabilem reddere Rovitus in pragm. 1. n. 43. ubi delict. quis deb. conv.

Ex quibus utiliter colliges, quando sit facienda remissio causarum miserabilium personarum ad Barones in Regno Neapolitano, virtute privilegiorum ipsi concessionum in investiture: in Hispaniarum enim Regnis nunquam fit remissio, neque funrebusmodi privilegia concessa Dominis vassallorum. Nam si in predictis investiture Regni Neapolitani Baroni sit legitime derogatum privilegio d. l. unica, erit facienda remissio ad Barones, si minus facienda non erit, sed causa retinenda, vel in Sacr. Conf. 1. & ibi additio, Giurba dec. 82. num. 4. Mastrillus dec. 147. ex num. 28. Peregrin. dec. 129. num. 7. Gratianus discept. forens. cap. 182. num. 10. 11. & 12. Thesaurus dict. 177. num. 9. & ad eum locum additio Thesauri filii.

578 Ratio harum ampliationum est. Primo, quoniam clausula generalis derogatoria non revocat privilegia clausula in corpore juris, ut multis relatis diximus supra, quæst. 5. num. 300. quibus addo Felynus in cap. nonnulli, 28. num. 26. de rescriptis, Raudens de analogia, cap. 33. num. 83. Anton. Gabiel. lib. 6. communum, tit. de regul. jur. conclus. 9. ex n. 5. Martam de clausulis, clausula non obstantibus, 77. num. 2. & 19. & multos relativos a Barbosa in remissionibus Doctorum, clausula 43. 44. & 45. Navarium in præxi electionis fori, sect. 2. q. 1. num. 2. Quo sit, ut cum hoc privilegium in corpore juris clausum sit per predictam generalem clausulam derogatoriæ, illi non censetur derogatum.

579 Secunda regula juris communis pertinens ad actores est neminem posse ad superiorē per viam querelæ omisso medio, scilicet Judice inferiore; sed debere coram inferiori prius litem movere, & si ille gravaverit, ad superiorē appellare, ut statuitur in l. nemo. 4. Cod. de iurisdict. omn. jud. & de jure Regal Castellæ in leg. 8. & 9. titul. 3. lib. 4. recipiat. Hæc autem regula fallit in istis miserabilibus personis, cum agant, quæ possint introducere causam in prima instantia, si voluerint coram supremis tribunalibus ex privilegio d. l. unica, in 2. p. & de jure Castellæ in dict. 1. 8. & 9. Notat in predicta l. unica, Cynus ante n. 1. Baldus n. 2. Salycetus n. 2. Paulus n. 4. Follerius in præxi, verb. audiantur excusatores, n. 93. Belluga in speculo, rubr. 23. vers. sed pone, num. 8. Trentacinqui variarum, libr. 2. de